

Barn, unge og pornografi

«Overalt, hele tiden....»

Morten Jensås Lundgren,
rådgiver, RVTS Midt

Hva er seksualitet?

"Seksualiteten er en integrert del av ethvert menneskes personlighet; mann, kvinne og barn. Seksualiteten er et grunnbehov som utgjør et aspekt av å være menneske, og som ikke kan skilles fra andre livsaspekter. Seksualitet er ikke det samme som samleie eller evnen til å oppnå orgasme, og er heller ikke summen av hele vårt erotiske liv. Alt dette kan være en del av vår seksualitet, men behøver ikke å være det. Seksualitet omfatter så mye mer, den finnes i den energien som driver oss til å søke kjærlighet, kontakt, varme og nærhet, den uttrykkes i det vi føler, hvordan vi beveger oss, hvordan vi berører andre og selv blir berørt. Seksualiteten handler om å være sensuell, såvel som å være seksuell.

Seksualiteten påvirker altså våre tanker, følelser, handlinger, og vårt samspill med andre mennesker.«

WHO, 2012

Sex er relasjon

- «Seksualitet er et relasjonelt fenomen med et biologisk opphav» (Vildalen, 2014, s 29)
- Tore Langfeldt: «Seksualitet er en **tilknytningsmekanisme**, ikke et resultat av god eller dårlig tilknytning. Motivasjon hos barnet for å utføre seksuelle handlinger: Barnet kan bruke seksualiteten til å skape en form for tilknytning der det er brist i **viktige nære relasjoner**.»

Utvikling av seksualitet

Forenkling:

-Det vi er født med og i biologisk forstand viktigst: Evne til forplantning

-Den normative praksisen for utøvelse av seksuelle handlinger utvikles

i samspill med omgivelsene, kultur , lokal kultur, familie og erfaringer tidlig

Utvikling av tenningsmønster

- Skjer tidlig i livet – avhengig av erfaringene dine
- Tenningsmønster kan bli utvida
- Utvikling av alvorlige parafilier kan være resultat av tilknytningsproblem der seksualiteten er brukt som erstatning for å dekke grunnleggende behov som behov for nærhet, trøst, gode følelser.

Sunn seksuell utvikling

- **Spontan, nysgjerrig, lystbetont, gjensidig og lett å distrahere**
- Lek eller aktiviteter mellom barn og unge som er **likeverdige** med tanke på alder, størrelse og modning
- **Seksualitet har en særlig betydning i den voksne sitt univers.** Trenger ikke å være tilfelle for barn....

Fenomenforståelse og historikk

- **Pornografi**, forkortet **porno**, er tekster, bilder og filmer med seksuelt eksplisitt innhold som er laget for å virke [seksuelt opphissende](#). Vanligvis er det framstillinger og skildringer av [seksuell aktivitet](#) mellom voksne mennesker, med særlig fokus på [kjønnsorganer](#) og [samleie](#). Imidlertid omfatter pornografi ei rekke seksuelle handlinger, [legninger](#) og spesialiteter, såkalte [fetisjer](#).
- Betegnelsen [hardporno](#) brukes ofte om pornografi som skildrer seksuell aktivitet direkte og nærgående.

([Pornografi – Wikipedia](#))

Grafiske fremstillinger har lang
historie.....

Utvikling fra Danmark

Danmark avskaffet forbudet mot porno i 1969

«Mazurka på sengekanten»
(1970). (Foto: Palladium AS)

Via 80 og 90
tallet, USA I
tet.

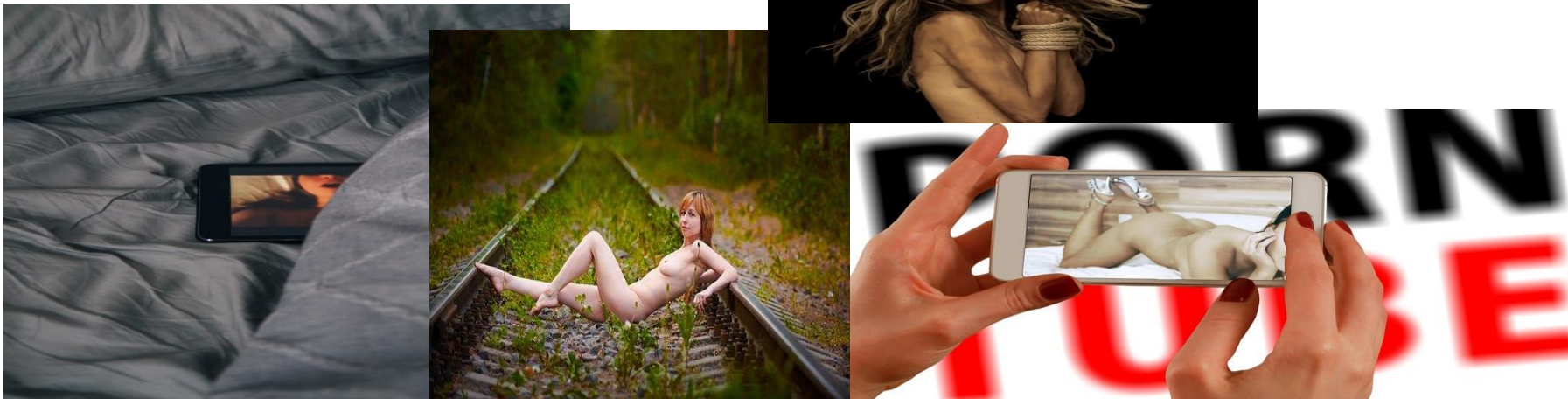
Hjemmevideo,
håndholdte
kamera,

...

Til 2000 tallet: Gonzoporno

Kjønnstereotypiske beskrivelser: Dominante menn og underdanige kvinner
(www.itstimewetalked.com); et flertall av scenene i ulike filmer inneholder vold mot kvinner, mangel på samtykke

Medietilsynet:

Barn og medier 2022: Porno

Over halvparten av 13–18-åringene svarer at de har sett porno på nett.

35 prosent svarer at de ikke har sett porno.

En betydelig høyere andel av guttene enn jentene svarer at de har sett porno på nett (68 mot 34 prosent).

Sammenlignet med 2018 er det en økning på 10 prosentpoeng i andelen 13–18-åringene som har sett porno på nett. Økningen skjer i størst grad hos yngre grupper og blant jenter.

Til sammen 55 prosent av 13–18-åringene som har sett porno på nett, så porno for første gang før fylte 13 år.

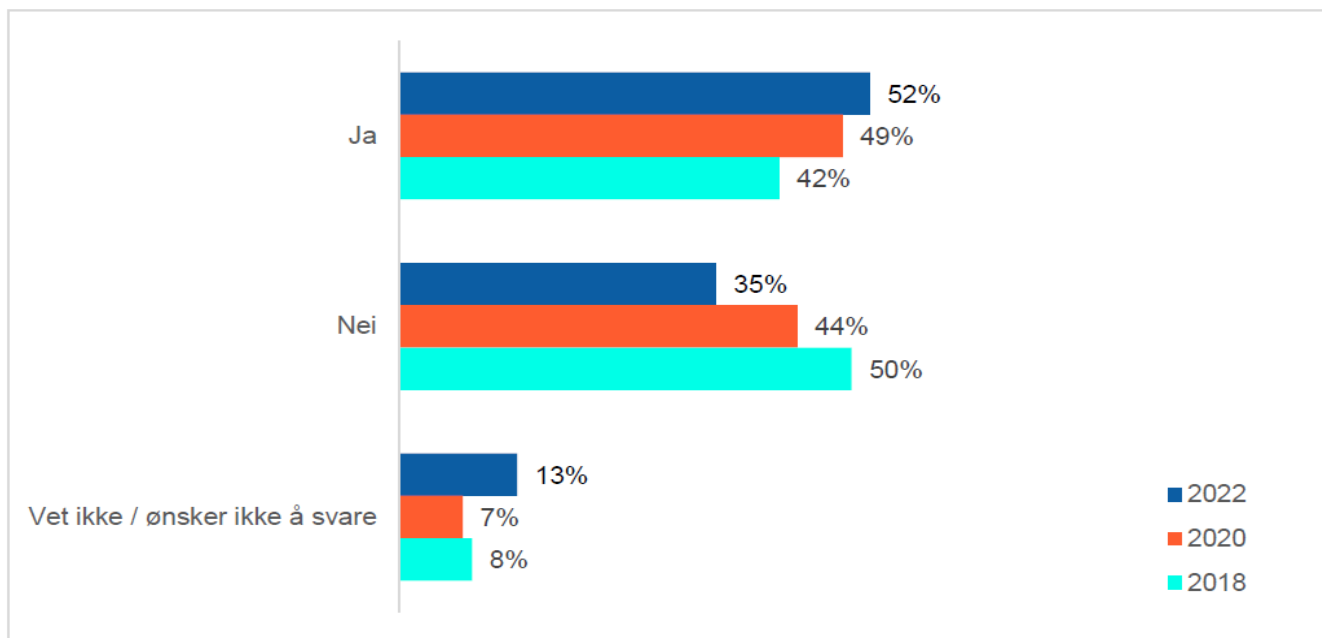
Over 2 av 10 har fått reklame for porno via TikTok. Her ser vi en kraftig økning på 16 prosentpoeng sammenlignet med 2020-undersøkelsen.

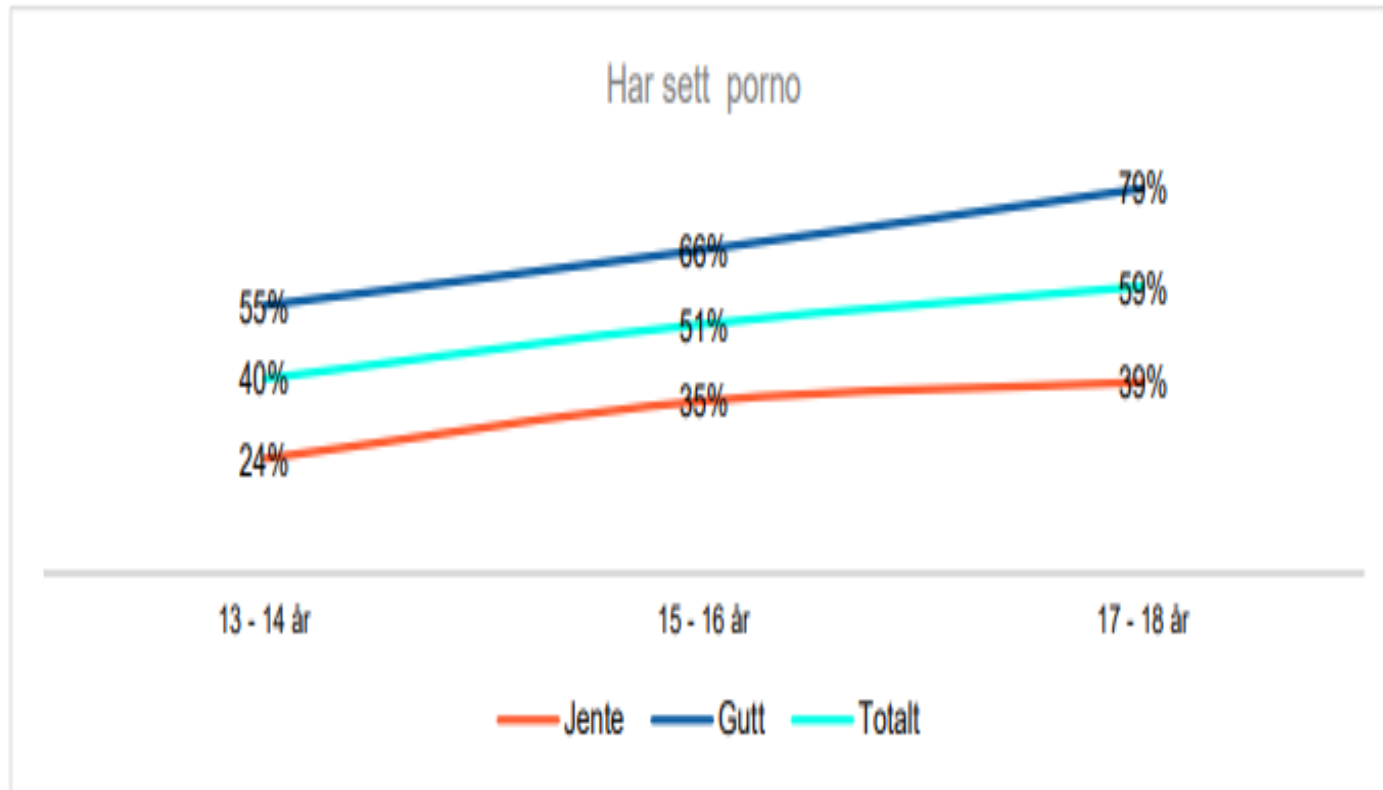
Hvor mange har sett porno på nettet?

13–18-åringene i undersøkelsen fikk ulike spørsmål om porno på nett - om de har sett dette, hvor gamle de var første gang de så porno, og om de har fått reklame for porno på nett.

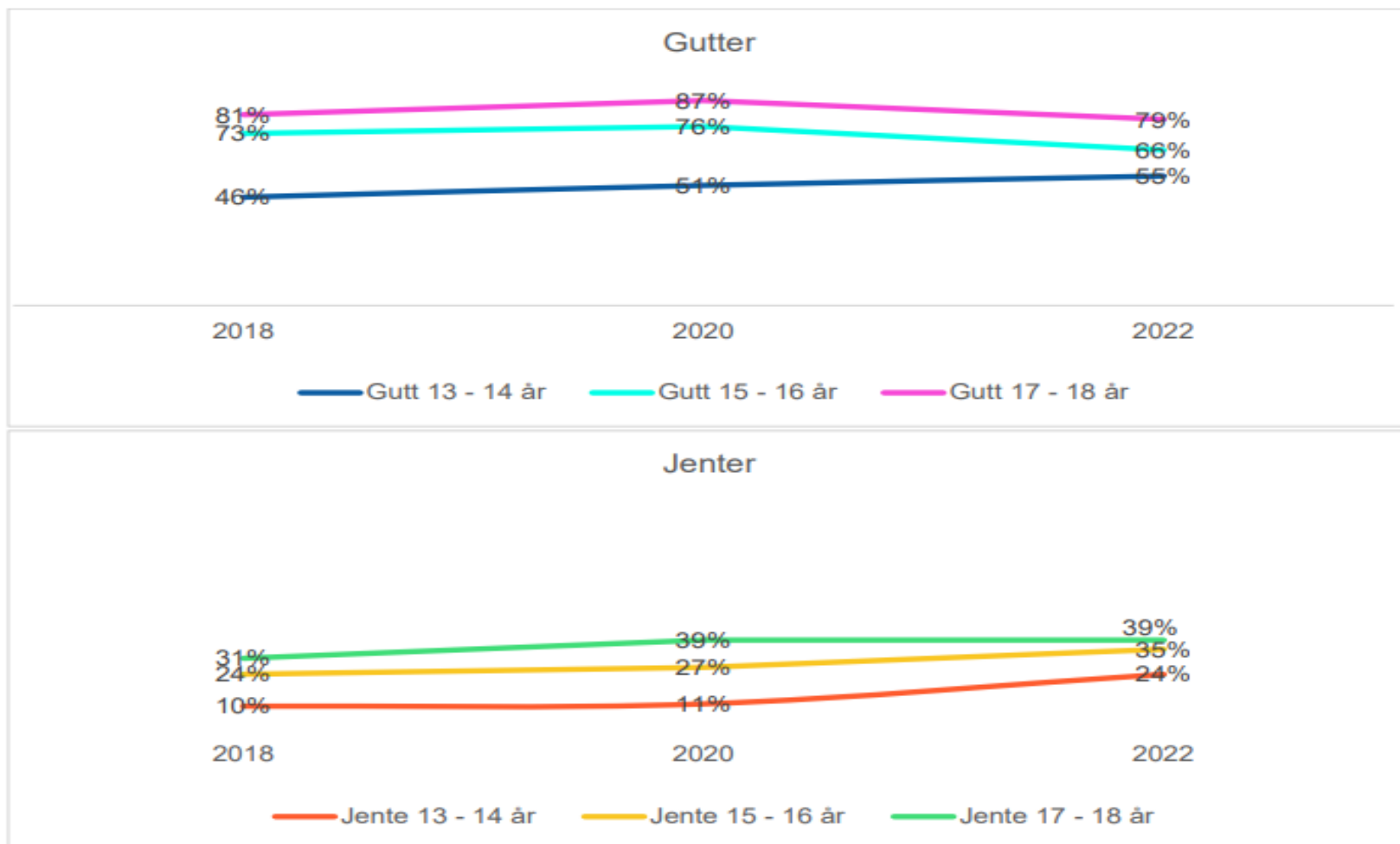
Figur 1: Har du sett porno på nett? Prosentandel 13–18-åringer. Tidsserie (n=1931)

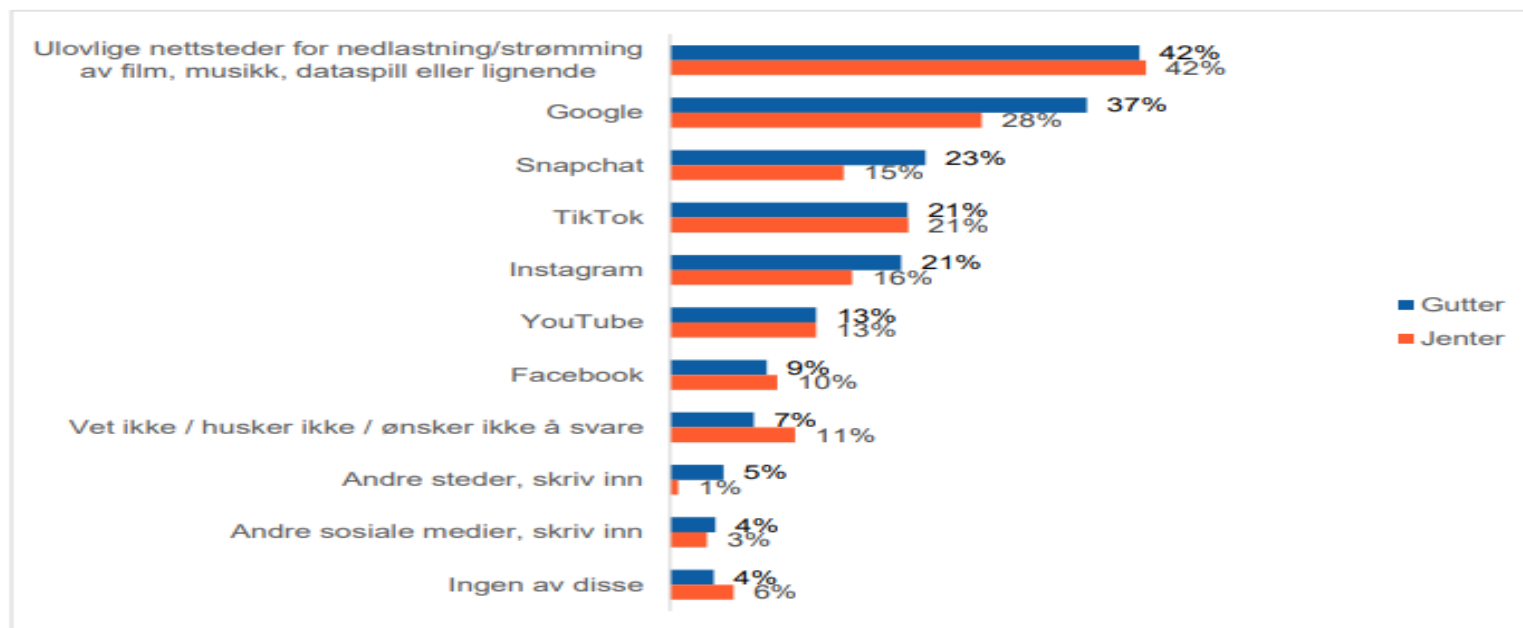
Figur 2: Har du sett porno på nett? Prosentandel 13–18-åringe, brutt ned på aldersgrupper og kjønn (n=1931)

Figur 3: Prosentandel gutter og jenter i ulike aldersgrupper som har sett porno på nett. Tidsserie.

Figur 11: Hvor på nett har du fått reklame for porno? Prosentandel av 13–18-åringar som har fått reklame for porno på nett. Brutt ned på kjønn (n=790). Flere svar mulig.

Betydelig høyere andeler av gutter enn jenter i alderen 13–18 år har fått reklame for porno på Google, Snapchat og Instagram. Blant jentene er det derimot mer vanlig å ikke huske hvor man har fått reklame for porno sammenlignet med guttene.

- Bruk av porno assosieres med:
  - mer liberale seksuelle holdninger
  - sterkere kjønnsstereotypiske seksuelle holdninger
  - forstyrret seksualkunnskap (Peter og Valkenburgs, 2016)
- Forskning fra USA viser at flertallet av ungdom med skadelig seksuell atferd hevder at de har blitt påvirket/inspirert av pornografi, indirekte (brukt det for tenning i forkant), til direkte kopiering av scener (Ybarra, 2017).
- Eksponerte for voldelig porno har 4 ganger høyere odds for seksuell aggresjon. Denne sammenhengen ikke funnet ved ikke-voldelig porno.
- Statistisk sammenheng mellom selvrappert regelmessig bruk av porno online og selvrappert bruk av seksuell tvang eller misbruk av andre unge (Stanley et al., 2016).

Konsekvenser, forts

Barn med preburtertal seksualitet mangler forståelse for eksplisitt seksuell aktivitet, og kan bli forvirret, flau og redd.

Motstand mot å søke voksnenveiledning for å forstå fenomenet sammen med emosjonell respons (tenning) hos barnet kan føre til at pronografi har en overdrevet betydning for barn.

Mangel på alternative bilder og forklaringsmodeller av sex og sammenhenger i livet kan videre fosterke dette. (Skau & Barbour, 2007).

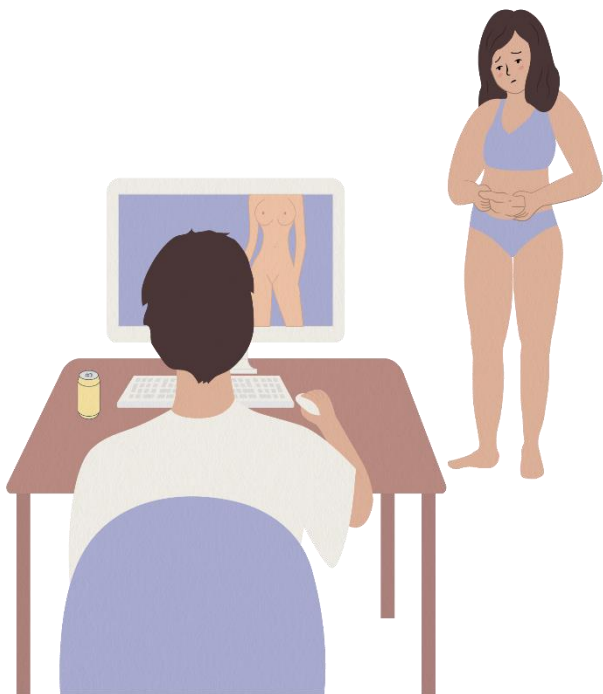

Samvariasjon og kausalforklaring...

- Varierende kvalitet på forskning
  - Sammenheng med pornografi og holdninger knyttet til å tillate ulike typer seksuell atferd
  - Ikke konsistent, men noe støtte:
  - Sterkere kjønns-stereotypiske holdninger
  - Påvirker seksuell praksis
-
- Sammenhengen mellom seksuell vold og aggresjon er kompleks

(Pornography use and sexting amongst children and young people: a systematic overview of reviews, Raine, et al 2020)

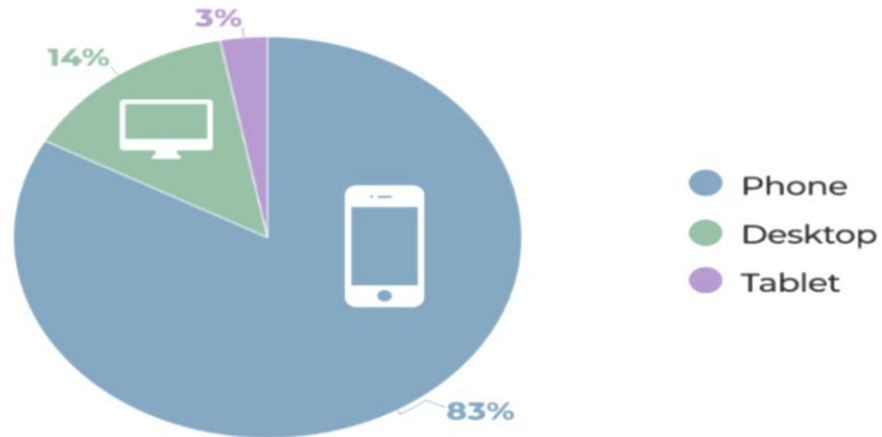

Skau & Barbour, 2001: Sannheten om pornografi

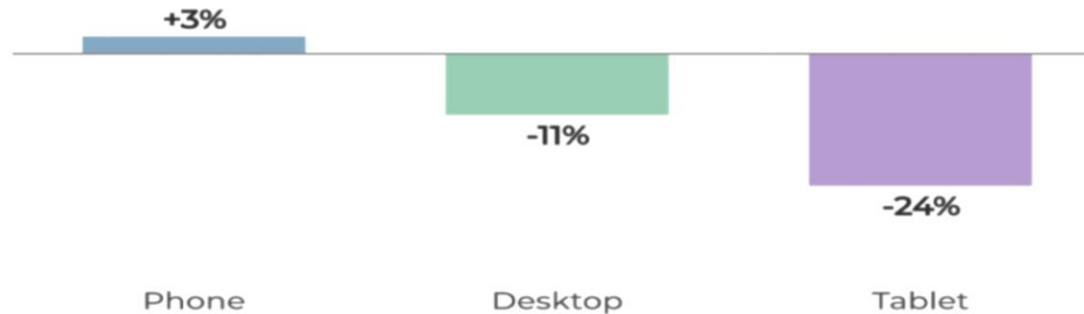
“Some pornography under some circumstances may affect some people in some ways some of the time”.

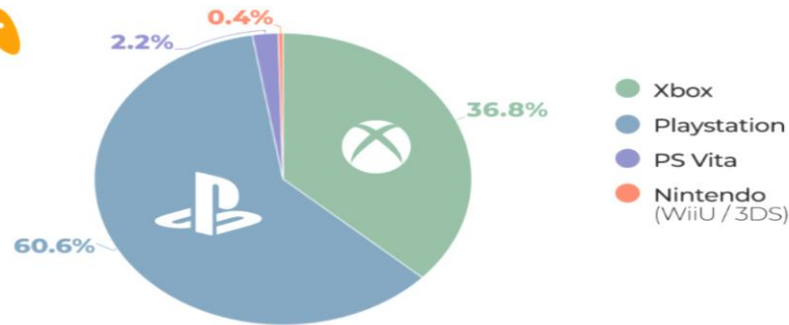
Traffic by Phone, Desktop & Tablet

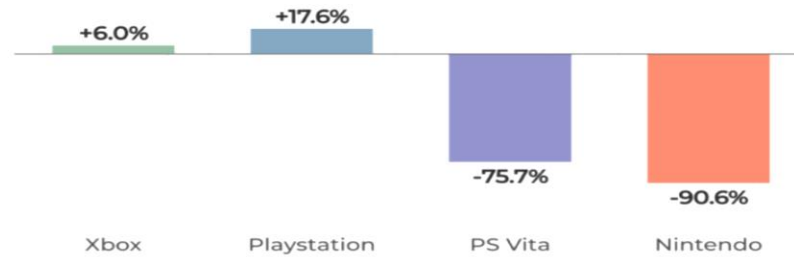
Change in Traffic Share from 2020 to 2021

Traffic by Game Console

Change in Console Traffic Share from 2020 to 2021

Hva vi gjorde:

Avklarende møte med rådgiver, helsesøster og kontaktlærer.
Rammer for innhold og ivaretagelse.

Møte med klassen, spørsmål om hva de ønsker å vite mere om
tema pornografi

Halv dag med forelesning som innledning og etterpå gruppearbeid.

Hva ønsket de å vite om pornografi

- Hvordan kan ungdom påvirkes? Kan man bli avhengig? Er det regler for produksjon av pornografi? Blir noen gravid i porno? Hvorfor har de sex med dyr? Hvordan kan man se om porno er lovlig og etisk produsert? Hvorfor blir man avhengig? Kan man få barn med dyr? Øker det forventningene til ekte seksuell opphisselse-det som fremstilles er radikalt overdrevet? Hva kan sex bety for ungdom, selvfølelse og sånt? Blir menneskerettighetene ivaretatt under produksjon av porno? Hvorfor lager de filmer som viser incest? Er alt i pornofilmen feil? Hvor mye er for mye porno? Når er det normalt å se på porno (alder)? Er definisjonen på porno forskjellig mellom kjønn? Viktig med ordentlig seksualundervisning og kvinner og menns anatomi.

- Snakk om noe nytt, noe som vi ikke har hørt 1000 ganger før, at det ikke er ekte har vi hørt. Pornografi for ungdom er en større eller mindre del av livet. Hvorfor kobles vold og sex? Kan man vokse seg av påvirkningene som ungdom? Påvirker noen mer enn andre. Hvorfor ser folk på porno. Hvordan har pornografi utviklet seg på den måten det har? Hvorfor fokus på mennenes nytelse-hva med kvinner? Hvorfor er porno tillatt når det fører til misoppfatninger om hva sex er, spesielt for unge? Er porno grunn til trafficking? Hvorfor er G-spot for menn oppi rævva?

Gruppeoppgave 1:

Hvordan tror dere barn og ungdom blir påvirka av pornografi og er det forskjell på gutter og jenter?

Negativt bilde av sex (utroskap, vold).
Stereotype kjønnsroller. Kåt. Usikker på seg sjøl, kroppsfiksering. Lyst på vanlig sex går ned. Avhengighet. Tidlig alderstørre negativ påvirkning.

Gruppeoppgave 2:

Hvordan anbefaler dere at voksne skal snakke med ungdom om seksualitet og pornografi?

Normalisere og ikke overdrive. Porno er en større eller mindre grad del av livet til unge. Undervisning. Foreldre kan snakke med sine barn. Oppfordre til utprøving. Ikke dømmende. Vite om de negative sidene. Normalisere sunn seksualitet.

Gruppeoppgave 3:

Hvilke tema er det viktig å ta med når seksualitet og pornografi ettes på dagsorden?

Parafili. Lovlig og ulovlig. Voldtekt. Skuespill.
Hva som er normalt. Normal utprøving og
utforskning. Grenser for seg sjøl. Samtykke.
Greit og ikke-greit. Menneskerettigheter.
Kroppene våre ser forskjellig ut og det er vanlig.

Gruppeoppgave 4:

Hvem bør snakke med eller undervise om ungdom om seksualitet og pornografi?

Foreldre. Alle uten familie-folk.

Spesialister vi ikke kjenner, men i ung alder noen som kjenner oss.

Helsesykepleier eller rådgiver. Ikke kontaktlærere. Viktig med undervisning på skolen, da får alle det samme.

Gruppeoppgave 5:

Noen ganger kan ungdom gå over ei grense, både i det å bli med på noe som i ettertid viste seg å ikke være så lurt eller det å skye noen i en retning som de ikke vil. Dette kan være på nett eller i det virkelige livet: hvem kan dere snakke om slike ting?

Venner. Helsesykepleier. Rådgiver.
Foreldre. Organisasjoner på nett.
Taushetsplikt er viktig.

Gruppeoppgave 6:

Vil det være aktuelt å ta kontakt med chatte-tjenester eller andre på nett for svar på det dere lurer på?

- Ja! **Anonymt** og svar fra spesialister, ingen dumme spørsmål er bra. Viktig å være kildekritisk. Er det faktisk **anonymt**? Kan vi stole på slike tjenester?

Gruppeoppgave 7:

Hvordan kan vi gjøre det lettere for dere å få svar på saker og ting dere lurer på

Mulighet til å levere inn spørsmål **anonymt** og svarene legges ut. Foredrag på skolen om **anonyme** nettsider. Gjøre det mulig å stille spørsmål **anonymt**. Ikke gjør det kleint.

Gruppeoppgave 8:

Kjenner dere til ressurser på nett som kan gi svar på spørsmål om seksualitet og pornografi?

Ung.no, Kvinneguiden, Skeivchat, Kirkens SOS,

Gruppeoppgave 9:

Er det noe som vi ikke har belyst eller spurt dere om som dere tenker er viktig?

Det finnes bare to kjønn. Hindre negative konsekvenser. Hvorfor blir kvinner undertrykt og dominert på voldelig måte. Nakenbilder og spredning.

Tanker videre..

Lurt å spørre de det gjelder

Balanse mellom å peke på de negative sidene ved pornografi og egen erfaring/utprøving som er positiv

Ikke-dømmende dialog med ungdommer viktig

Diskusjonsfora med like gamle?

Fra rådgiver og kontaktlærer: Det relasjonelle fokus med vekt på utvikling av tenningsmønster var nytt for de og elevene. Kanskje det er en av veiene å gå?

